

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף צה

ומנלן דלא אסירא: הגמרא מבררת מניין שאדם שבא על אחות אשתו במזיד לא נאסרה אשתו-אחותה עליו?

דתניא: נאמר "ושכב איש אותה" דוקא הנבעלת באיסור נאסרת אבל לא אחותה. הברייתא מבארת שהצורך בדרשה, משום שיש קל וחומר: אשת איש אסורה על כל העולם ב'איסור קל' (איסור שיכול להיפקע על ידי גט מבעלה), וכשיבוא עליה אדם אחר יאסור את בעלה שהוא 'האוסר' אותה לכל העולם. אם כן ודאי שאחות אשתו שהיא 'איסור חמור' (איסור שלא יכול להיפקע כל עוד אשתו-האחות בחיים), אם יבוא עליה שיאסור את אשתו שלו עליו שהיא ה'אוסרת' את אחותה עליו. ולכן צריך את הלימוד של 'אותה' שאשתו לא נאסרת מחמת אחותה.

הברייתא ממשיכה:

לדעת רבי יהודה לכולי עלמא הבא על חמותו אוסר את אשתו-בתה עליו. אבל הבא על אחות אשתו נחלקו בית שמאי ובית הלל האם נאסרת אשתו עליו. לדעת בית שמאי נאסרת משום הקל וחומר הנ"ל והם לא לומדים את הלימוד של 'אותה'. אבל לדעת בית הלל לא נאסרת בגלל הלימוד של 'אותה'.

אבל לדעת רבי יוסי לכולי עלמא הבא על אחות אשתו לא אוסר את אשתו. והמחלוקת בין בית שמאי ובית הלל היא בבא על חמותו האם פוסל את אשתו או לא.

רבי יוסי מבאר את הסיבה שהבא על אחות אשתו לא אוסר את אשתו בין בשוגג ובין במזיד:

לפי שבתחילה: קודם שקידש האישה את אשתו הוא מותר בכל הנשים שבעולם והיא מותרת בכל האנשים שבעולם. לאחר הקידושין היא אסרה אותו רק על קרבותיה ואילו הוא אסר אותה על כל אנשי העולם. אם כן, אם היא שאסרה על כל העולם ובכל אופן במקרה ששגגה ונבעלה לאסור לה לא נאסרה על בעלה המותר לה (כנלמד מ'והיא לא

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

נתפשה' אסורה, הא נתפשה מותרת), קל וחומר לבעלה שאם שגג ובא על אחות אשתו שהיא קרובתיה האסורים לו שלא תאסר אשתו המותרת לו.

כל זה בשוגג, אבל אם בא על אחות אשתו במזיד לא נאסרה אשתו עליו מהפסוק 'אותה' כנ"ל.

עד כאן דברי הברייתא.

הגמרא מבארת את דברי רבי יהודה שנאמרו בברייתא:

אמר רבי אמי אמר ריש לקיש: כתוב "וְאִישׁ אֲנָשׁוֹ יִקַּח אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת אִמָּהּ זָמָה הוּא בְּאִשׁוֹ יִשְׁרְפוּ אֹתוֹ וְאֶתְהוֹן" והרי לא יתכן לפרש שישרפו את אשתו שלא חטאה, אלא הכוונה לאסור אותה על בעלה.

ההוא דעבד איסורא: שכב עם חמותו. רב יהודה הלקה אותו (ולא היה יכול לדון אותו במיתה מפני שלא היתה סנהדרין). אך לא אסר את אשתו עליו.

הגמרא מבארת מהו 'איסור קל' שנאמר בתחילת הברייתא (בקל וחומר לאסור את אשתו כשבא על אחותה):

מחזיר גרושתו משנישאת: זהו 'איסור קל' שהוא רק לאו. כשנתגרשה מהבעל הראשון ונישאת לשני הוא אסר אותה על הבעל הראשון שאסור לו להחזירה, וכשנתגרשה מהבעל השני והחזירה הראשון – הראשון אסר אותה על הבעל השני להחזירה כשתגרש.

והקל וחומר הוא: אם באיסור קל של מחזיר גרושתו נאסר האוסר - הבעל השני שאסר אותה על הבעל הראשון נאסר על ידי ביאת הבעל הראשון באיסור, ודאי שבאחות אשתו שהוא 'איסור חמור' בברת, שתיאסר האוסרת הלא היא אשתו שאסרה את אחותה עליו.

הגמרא דוחה: מחזיר גרושתו חמור מאחות אשתו א. נטמא הגוף – כלומר העבירה נעשתה באותה אישה, ואילו באחות אשתו העבירה נעשתה באחותה ולא באשתו. ב. איסור מחזיר גרושתו אסר אותה לעולם על הבעל הראשון גם אם ימות השני, ואילו באחות אשתו אם תמות אשתו יהא מותר באחותה.

יבמה לאחר: יבמה שנבעלה לאחד מן השוק באיסור לאו. ואם ביאה זו אוסרת אותה על היבם שהוא היה האוסר את האחד מן השוק, קל וחומר לאשתו (שהיא האוסרת את אחותה) שתיאסר על ידי בעילת אחותה שאיסורה בברת.

(המשך בדף הבא ↓)

הגמרא דוחה: יבמה לשוק חמורה א. נטמא הגוף כנ"ל. ב. איסורה ברוב – כלומר אסורה לכל אדם (עד שתחלוץ), מה שאין כן באחות אשתו שאסורה רק עליו ומותרת לכל העולם.

יבמה לאחיו: מדובר שאחד האחים עשה בה מאמר האוסר את כל האחים לייבם אותה מדרבנן, ולאחר מכן בעל אותה האח השני (ועבר על איסור קל מדרבנן) אסר אותה על אחיו הראשון 'האוסר'. קל וחומר באחות אישה שאיסורה בכרת.

הגמרא דוחה. **מאי איריא:** אותו מקרה יכול להתקיים גם בלא ביאה של האח, אלא רק על ידי שיתן לה האח השני מאמר ובכך יפסול את האח הראשון. ואם כן אין הנידון דומה לאחות אשתו שרק בגלל הביאה אנו רוצים לאסור את אשתו?

אלא אפילו נתן לה גט: כלומר היה אפשר להעמיד את המקרה כשנתן לה האח השני גט או שחלץ לה ובכך פסל את האח הראשון?

סוטה לבעל: שאם בא עליה בעלה לאחר שניסתה שהיא אסורה לו בלאו - היא נאסרת על 'האוסר' הבעל (כלומר הנסתר עימה ואנו חוששים שהוא בעל אותה).

הגמרא דוחה: בכל מקרה היא נאסרת עליו לעולם עד שתשתה מי חטאת, ואם יתן לה בעלה גט או שלא יסכים להשקותה היא אסורה על הנסתר עימה לעולם.

סוטה לבעל: הבעל שבא על אשת איש, ובכך אסר את 'האוסר' הלא הוא בעלה על אשתו.

הגמרא דוחה: הבעל אסור באשת איש באיסור חמור של מיתה ולא באיסור קל.

אלא אמר רבא אשת איש: באמת מדובר בבעל שבא על אשת איש, אך האיסור הקל אינו בגלל חומרת העבירה אלא בגלל שהאיסור שאוסר אותה בעלה לבעל יכול להיפקע על ידי גט, מה שאין כן באיסור אחות אשתו שכל עוד אשתו בחיים האיסור לא יכול להיפקע.

תניא נמי הכי: שזהו הקל וחומר כנ"ל.

*

למדנו במשנה 'רבי יוסי אומר כל שפוסל על ידי אחרים פוסל על ידי עצמו, וכל שאין פוסל על ידי אחרים אינו פוסל על ידי עצמו'. הגמרא מבארת את פירוש הדברים:

(המשך בדף הבא ↓)

אילימא דקאמר תנא קמא: מדובר שהלכו אשתו וגיסו (שהוא בעל אחות אשתו) למדינת הים, ועד אחד אמר לו ששניהם מתו, והוא נשא את אחות אשתו, ולאחר מכן חזרו אשתו וגיסו מחו"ל. לדעת תנא קמא אחות אשתו אסורה לחזור לגיסו כי היא אשת איש שנבעלה, אבל אשתו מותרת לחזור לו. אבל לדעת רבי יוסי כמו שאשתו מותרת לחזור לו כך גם אחותה מותרת לחזור לגיסו.

(את שיטת רבי יוסי ביארו הראשונים: אישה שנישאת על פי עד אחד שמת בעלה, ובא בעלה היא צריכה לקבל גט מהבעל השני, כדי שלא יחשבו האנשים שבעלה הראשון גירש אותה ועכשיו היא יוצאת מנישואיה עם השני ללא גט. וממילא לאחר שקיבלה גט מהשני כבר אינה יכולה לחזור לראשון כי יאמרו שמותר להחזיר את גרושתו שנישאת. אבל כאן שבאה אחותה מחו"ל והיא חוזרת לבעלה, ודאי לא יאמרו שהוא נשא את האחות של אשתו כדון, שהרי אסור לו לישא אותה כשאשתו בחיים, וממילא האחות אינה צריכה ממנו גט, ולכן היא מותרת לחזור לבעלה הראשון הלא הוא הגיס).

הגמרא דוחה: אם כן היה צריך רבי יוסי לומר כך: 'כל שאין פוסל על ידי עצמו' דהיינו את אשתו 'אינו פוסל על ידי אחרים' את אחותה על גיסו.

ואלא כי היכי דאשת גיסו אסירא: כלומר רבי יוסי חולק על תנא קמא לחומר. כמו שגיסתו אסורה כך אשתו אסורה עליו. משום שהעובדה שגיסתו אסורה על בעלה מחשיבה אותה כאשתו, ואם כן הוא אסור באשתו הראשונה שעכשיו נעשית כאחות אשתו השניה.

הגמרא דוחה: אמנם לפי זה מתאים החלק הראשון בדברי רבי יוסי 'כל שפוסל על ידי אחרים' דהיינו אחות אשתו לגיסו 'פוסל על ידי עצמו' את אשתו שלו עליו. אך החלק השני שבדברי רבי יוסי 'וכל שאין פוסל וכו' אין לו הבנה?

אמר רבי אמי ארישא: כלומר דברי רבי יוסי נסובים על המשנה שבראש הפרק 'ניסת על פי בית דין תצא וכו' על פי עדים תצא וכו'. כלומר אם נישאת על פי עד אחד שהתירו לה ב"ד לסמוך עליו – אם חזר בעלה תצא ממנו ומהשני ('ופטורה מן הקרבן' כי יחיד שעשה מעשה בהוראת בית דין והתברר שהיה עבירה הוא פטור מקרבן). אבל אם היא נישאת על פי שני עדים היא מותרת לחזור לבעלה הראשון (אבל היא חייבת קרבן, משום שהיה עליה להמתין מלהינשא ונחשב הדבר שהיא שוגגת).

מדובר במקרה שהלכו אשתו וגיסו (בעל אחות אשתו) לחו"ל, והודיעו לו שמתו ונשא את אחות אשתו, ולאחר מכן באו אשתו וגיסו. לדעת תנא קמא אין הבדל אם בא עד אחד שאז גיסתו אסורה לחזור לבעלה, לאם באו שני עדים שאז גיסתו מותרת לחזור לבעלה – בכל מקרה אשתו מותרת לחזור לו. אבל לדעת רבי יוסי אם גיסתו נישאת על פי עד אחד (על פי ב"ד) שאז הוא 'פוסל אותה על ידי אחרים' כלומר לחזור לבעלה, הוא פוסל גם את אשתו עליו. אבל במקרה 'שאינו פוסל את גיסתו על ידי אחרים' על בעלה דהיינו כשנישאת על פי שני עדים, גם אינו פוסל את אשתו עליו.

רבי יצחק נפחא אמר לעולם אסיפא: דברי רבי יוסי נסובים על משנתנו העוסקת בעד אחד בלבד. ומדובר שהלכו אשתו וגיסו למדינת הים כנ"ל. אלא שלדעת תנא קמא אין הבדל אם הלכו **ארוסתו** וגיסו, או **אשתו** וגיסו - בכל מקרה אחות אשתו אסורה על בעלה ואילו אשתו מותרת לו. אבל לדעת רבי יוסי אם הלכו **אשתו** וגיסו מותרת אשתו לחזור לו כי גם אחותה מותרת לחזור לגיסו ('כל שאין פוסל על ידי אחרים וכו'), אבל כשהלכו **ארוסתו** וגיסו שאחות אשתו אסורה על בעלה ממילא גם ארוסתו אסורה עליו ('כל שפוסל על ידי אחרים').

טעם הדבר. כשהלכו ארוסתו וגיסו למדינת הים, והוא נשא את אחותה והיא חזרה - יאמרו שגיסו גירש את אשתו, והוא עצמו עשה תנאי בקידושין של ארוסתו והתנאי לא התקיים ולכן היה מותר לו להתחתן עם אחותה. וכשחזר גיסו מחו"ל, אם אשתו תהיה מותרת לו - יאמרו שמותר להחזיר גרושתו משנישאת. ולכן האחות אסורה לחזור לגיסו. ולכן גם ארוסתו אסורה לחזור לו, כי יאמרו שמותר לשאת את אחות אשתו.

אבל כשהלכו אשתו וגיסו למדינת הים, והוא נשא את אחותה והיא חזרה - לא יאמרו כנ"ל, משום ש'אין תנאי בנישואין' וידעו כולם שבהכרח הוא נשא את אחות אשתו בטעות, ולכן גם האחות מותרת לחזור לגיסו (כי לא יאמרו שהוא גירשה והוא מחזיר גרושתו, שהרי בכל אופן לא היתה אשתו מותרת לבעל אחותה), ולכן גם אשתו מותרת לו.